

Gettrup skole efter 1940

af Henry Johansen

I forbindelse med lukningen af Gettrup skole i 1990 blev der i Thylands Avis trykt to artikler, der fortalte om skolens historie efter 1940. Artiklernes forfatter har her til årbogen opdateret oplysningerne.

Den 1. november 1940 var der feststemning i Helligsø-Gettrup skoledistrikt. Flagene vajede fra næsten hver flagstang, og man så en masse mennesker samlet ved Gettrups nyeste bygning, skolen, som man langt om længe havde fået bygget færdig.

Det havde trukket i langdrag, fordi mange hindringer havde lagt sig i vejen. Oprindelig var det meningen, at skolen skulle have været færdigbygget 1. oktober 1939, men ministeriets sendrægtighed, en streng vinter og krigsudbruddet havde forsinket foretagendet. Man havde dog ikke ladet sig gå på af forhindringerne, og selv om skolen blev adskillige tusinde kroner dyrere end budgetteret, gennemførtes planerne, og ifølge pålidelige kilder var alle godt tilfredse.

I den store skare, som beså skolen hin 1. november, var blandet mange andre amtmand Egedorf, amtsprovst Garnæs Hansen, amtsskolekonsulent Mejlgaard med følge, sognerådet, skolekommissionen, lærerpersonalet, håndværkerne samt arkitekt Foged.

Helligsø-Gettrup-boerne var stolte af deres nye skole, og det var ikke så underligt, for den svarede fuldt og helt til de krav, skoleloven af 1937 stillede. Der var baderum, skolekøkken og sløjdløkkale, hyggelige og lyse klasselokaler, rum der kunne anvendes til bibliotek og lærerværelse, et rum med borde og bænke, hvor børnene kunne nyde deres mad, og i kælderetagen var der supermoderne toiletter. Der var en drøm af en gymnastiksal og et halvtag, hvor

eleverne kunne opholde sig i dårligt vejr. Og hvem ville ikke gerne være flyttet ind i den fine og velindrettede bolig, hvor førstelærerfamilien og en lærerinde skulle bo!

Og udenomsfaciliteter var der skam også. Der var blevet plantet masser af træer rundt om skolen. De så noget spæde ud, men der var mange af dem, og det var tydeligt, at en naturhistorieinteresseret havde haft en finger med i spillet, for sortimentet var meget varieret.

Efter besigtigelsen gik man ind i sløjdløkket, hvor der var dækket kaffebord, og her havde adskillige ordet. Amtmanden understregede bl.a., at man mange steder i Thisted amt var interesseret i den nye skolelov, men at planen på grund af prisstigninger ikke havde kunnet realiseres. »Jeg vil ønske, at der inden for disse mure stadig må være en sund dansk ungdom, der vil søge at få den bedst mulige uddannelse, og at der stadig må være gode vejledere til gavn og glæde for det land og folk, vi alle tjener,« sluttede amtmanden sin tale.

Amtsprovsten fremhævede, at der skal foregå en indvielse i børnene fra dag til dag, og han ønskede, at lærerkræfterne altid måtte have lykke til at tale de ord, der kunne få dette til at ske. Sognerådsformand Knud Gravesen takkede for, at man havde fået en god skole til en overkommelig pris, nemlig ca. 100.000 kr., men da man havde budgetteret med ca. 65-70.000 kr., måtte han fortælle, at det ville betyde en forhøjelse af skatteprocenten med 1½ procent!

Det var jo lidt af et chok! Men så rejste amtskolekonsulenten sig og sagde, at andetsteds var en skole af samme slags blevet rejst til de samme penge, men uden lærerbolig. Han fremhævede, at en centralskole var nødvendig, for når der blev for få børn i klassen, kom der til at mangle liv.

Et amtsrådsmedlem sagde i sin tale, at hovedfagene ikke måtte glemmes. Arkitekten takkede sognerådet og håndværkerne for godt samarbejde, og daværende sognepræst N. P. Sørensen mindede om skolens motto:

»Kundskab er magt, men giv magten og æren til Gud.« Han pointerede, at der skal andet end kundskaber til; der skal også være hjerte og vilje.

Smed A. Vilhelmsen talte på håndværkernes vegne. Han mente, at de havde lavet et arbejde så solidt, »så skolen kan være lige god om hundrede år.«

Den nye førstelærer, Mikkell Jensen, takkede »autoriteterne«. Desuden rettede han en tak til Danmarkssamfundet, som havde skænket skolen et flag. Han mindede om, at vi havde

Gettrup skoles 6. og 7. årgang fotograferet i efteråret 1956. Bagest fra venstre: Bent Thomsen, Kristian Høje Kristensen, Jørgen Andersen, Bjarne Skinhøj Pedersen, Ivar Kortegaard, Erik Fomsgaard, Ove Smed, Bjarne Poulsen, Svend Erik Andersen, Karen Jensen Aggerstrøm (lærerens datter) og Mikkell Jensen Aggerstrøm (lærer). Tredje række fra venstre: Henry Johansen (lærer), Poul Pedersen, Tage Liholm, Martin Jeppesen, Henning Krabbe, Kurt Philipsen, Curt Jensen, Ejvind Boddum og Christian Munk. Anden række fra venstre: Ellinor Kristensen, Karen Giltoft, Aasen Nicolajsen, Jytte Nielsen, Irma Madsen, Anne Marie Hansen, Conny Jensen, Henny Smed, Elna S. Pedersen og Anne Lis Madsen. Forrest fra venstre: Ebba Larsen, Hanne Pedersen, Astrid Henriksen, Elly Jensen, Alice Yde, Esther Krabbe, Elsebeth Jacobsen og Magda Hansen.

grund til at være glade for det i disse år, da så mange havde mistet retten til at bruge deres.

Der blev desuden talt af pens. lærer Peder- sen, Kobberø, postekspedient Mikkelsen, Get- trup, og tømrer Anton Jensen, Gundtoft. Et smukt punktum blev sat af amtsrådsmedlem Kr. Vestergaard, der bl.a. udtalte: »Vi ser ud over verdens store ødelæggelser. Hvad ville de samme kræfter, der anvendes dertil, ikke kunne udrette i det godes tjeneste. Jeg vil ønske lærerne held til at indpode børnene dette.«

Efter den festlige indvielse af Gettrup skole kom hverdagen, hvor man skulle omstille sig til de nye forhold. Centralskolen blev 3-klasset. Alle elever fra Gettrup, Kobberø og Gundtoft samt alle børn over 11 år fra Helligsø skulle gå i Gettrup. Resten skulle søge Helligsø forskole.

Men Danmark var jo et besat land, og Hel- ligsø-Gettrup-området blev oversvømmet af tyske soldater. Der blev bygget pejlestation, gravet skyttegrave og anlagt forsvarsanlæg, og de mange mennesker måtte have tag over hovedet. Snart var den ny skole fuldt belagt af tyskere. Den blev et slags hovedkvarter for om- rådet. Eleverne måtte så undervises andetsteds. Det lykkedes at leje lokaler hos Jens Hansen, og missionshuset blev også brugt en periode.

Det tjener Mikkel Jensens ære, at forholdet mellem befolkningen og besættelsesmagten var nogenlunde, idet han var en slags kontakt- mand. Trods sin nationale indstilling forstod han at få det bedst mulige ud af situationen, og da freden kom, kunne man med god samvit- tighed gå i gang med alt det, som de 5 onde år havde sat i stå.

Skolen havde stået sin prøve m.h.t. soliditet. Bortset fra støvlesømmærker og andre små- skrammer var den intakt, og havde den 1. no- vember 1940 været en glædesdag i sognet, så var »indflytterdagen« det ikke mindre.

Og der blev arbejdet godt og intenst, selv om forholdene ikke var de bedste, idet anden-

lærerens timer i mange år til stadighed måtte læses af vikarer. Vikariatene var af 1 uge til ½ års varighed, så eleverne måtte omstille sig hele tiden. Eksamensprotokollerne, underskre- vet af skolekommissionen, viser imidlertid, at der opnåedes fine resultater i hovedfagene, og en enkelt af skolekommissionsformændene har endda under orienteringsfagene skrevet sine personlige, begejstrede kommentarer.

Trods gangbesvær og svigtende helbred var lærer Jensen en meget interesseret mand. Han stod bag mange fritidsaktiviteter som f.eks. gymnastik og husflid. Der startedes alm. af- tenskole for de unge, aftenhøjskole, som sam- lede en masse mennesker, og snart blev skolen det sted, hvor mange holdt deres familiefester. På skolen samledes ikke blot Helligsø-Gettrup- området unge. Under Emil Skrivers dygtige ledelse holdtes der kammeratskabsaftener, som trak unge til fra store dele af Thy og Thyholm. Marthinus Thomsen interesserede sig meget for fritidsundervisningen, og han tog også ini- tiativet til, at Gettrup Bibliotek blev oprettet i 1958.

Lærer Jensen sad i embedet til 1956. Gen- nem alle årene havde han god kontakt til be- folkningen og fik som følge deraf en hel del tillidshverv. Han var altid, når skolen var på udflugt, letkendelig på sin hvide kasket, og han optrådte på en måde, så alle vidste, hvad de havde at rette sig efter.

I 1957 blev John Katballe antaget som første- lærer, og noget af det første, man nu begyndte at granske i, var børnetallet. 1. april 1939 var børnetallet 82. Nu ca. 20 år efter var det steget til 132, så der måtte, som Katballe udtrykte det, en omkalfatring til.

Så begyndte der at ske noget. Der byggedes en fløj ud mod nord med 2 klasseværelser + depotrum, og skolen gjordes 5-klasset. Sløjdlø- kalet, som hidtil havde været anvendt til klas- seværelse for de små, blev nu indrettet til sit formål, og sløjdundervisningen kom i gang.

Skolekøkkenet blev også med ca. 20 års forsinkelse møbleret, og en faglærer blev antaget.

Og Helligsø skole blev, ikke uden protester, nedlagt. Gennem årene er folkeskolen omdannet næsten til ukendelighed, f.eks. kan nævnes:

- Centralisering af skolevæsenet,
- fjernelse af forskelle i skoletilbud mellem land og by,
- indførelse af forsøgsundervisning,
- afskaffelse af mellemskolen,
- afskaffelse af realskolen,
- indførelse af folkeskolens afgangsprøve,
- udvidelse af undervisningspligten,
- nye læseplaner (Den blå betænkning),
- afskaffelse af ret til korporlig afstraffelse,
- udvidelse af forældrenes indflydelse på skolen,
- formalisering af elevernes medbestemmelse,
- oprettelse af børnehaveklasser,
- smidiggørelse af indskoling.

Alt dette har naturligvis præget Gettrup skole. Overbygningen var i mange år i Hurup, en skole, som vi skylder stor tak for godt samarbejde.

1963 blev undertegnede antaget som førstelærer ved skolen. Jeg kom til midt i en tid med store forandringer og måtte derfor gang på gang sende ansøgninger til kommunen. Denne har altid været imødekommende, og hvis der var råd, så var der også vilje til at gøre en indsats for, at skolen kunne følge med i udviklingen.

Indtil 1970 var vi selvstændige, men så kom kommunesammenlægningen, og alle var spændte på, hvad denne ville betyde skolemæssigt. Og det skulle ikke vare længe, før skolestrukturforhandlingerne begyndte. Den nyudnævnte ledende skoleinspektør J. K. Kristensen, Bedsted, arbejdede utrætteligt, og mange mulige og umulige strukturforslag blev lagt frem.

Prognoserne så ikke gode ud for Gettrup skole. Børnetallet var på 12 år dalet fra 132 til 92, og kurven var for nedadgående. Alle-rede i 1971 kunne man læse følgende i Thisted Dagblad:

Til skolekommissionen!

Forældrerepræsentanter for 3 skolenævn: Helligsø-Gettrup, Boddum-Ydby og Vestervig, udtaler:

- 1: at man ønsker bevaret mindst tre overbygninger i Sydthy Kommune, for at børnene ikke skal gå i for store skoler,
- 2: at man ikke i øjeblikket ønsker at medvirke til skolenedlæggelser, men vil afvente udviklingen i Helligsø-Gettrup de kommende år og udviklingen omkring Randrupcentret,
- 3: at man henstiller til skolekommissionen ikke at medvirke til at flytte børn fra Boddum til Heltborg foreløbig.

Vestervig, den 22. januar 1971.

På forældrerepræsentanternes vegne:
*Karen Eriksen, Ruth Schiødt-Pedersen,
Arne Petersen*

På et møde i Gettrup skolenævn den 12. 3. 1971 enedes man om at foreslå skoleforbund med Vestervig, og der blev senere holdt møde med Vestervig skolenævn om sagen.

Den 30. maj 1972 var tanken om, at man måske kunne køre børn fra skoler med høje klassekvotienter til skoler med lave klassekvotienter fremme på et møde i skolenævnet, men der skulle gå over ti år, inden dette blev en realitet.

De til enhver tid siddende skolenævn har gjort et stort arbejde for, at Gettrup skole som selvstændig skulle fungere godt, og det er lykkes, men uden børn og uden ressourcer går det jo ikke i det lange løb.

Lærerboligen 1973.

I skoleåret 1982-83 holdtes der mange møder, og slutresultatet blev en god ordning. Gettrup skole skulle være forskole til Vestervig. Gettrup skole skulle have hele 5 klasser. Forældrene fra hele skoledistriktet kunne vælge, hvilken skole deres børn skulle søge de første år, og mange valgte at sende dem til Gettrup. Det blev en meget pæn flok, og mange håbede og troede, at ordningen ville betyde skolens redning.

Men der skulle kun gå få år, så blev det besluttet, at kun tre klasser skulle undervises i Gettrup. Selv om alle kunne se, i hvilken retning det gik, benyttede befolkningen deres ret til at stemme skolen hjem. Stemmeprocenten

var overvældende, ja-stemmerne ligeså, men så blev loven lavet om.

Nu fulgte mange og lange forhandlinger. Så vedtoges det at tage Gettrup skole af budgettet, og dermed var lukning en realitet. Da skoleåret startede i august 1990, var det uden børn i skolen i Gettrup. Men vi kunne tage afsked med den 50-årige i bevidstheden om, at det havde været en god arbejdsplads, at det havde været et sted, hvor børnene trivedes, og hvor foreningslivet havde haft gode rammer. Og vi kunne være glade for, at vi havde haft en indkøringsperiode i Vestervig.

Om smed Vilhelmsens profeti ved skoleindvielsen vil gå i opfyldelse, er det i skrivende

stund umuligt at sige, men efter 68 år står bygningerne endnu, og faldefærdige ser de aldeles ikke ud. Det er ikke, fordi de ikke har været brugt til lidt af hvert efter skolelukningen, men befolkningens interesse for at have et samlingssted har gjort, at man værner om stedet.

Allerede kort efter lukningen gik man i gang med på frivillig basis at ombygge gymnastiksalen, omklædningsrummet og sløjdlokalet, og det kom der et meget smukt resultat ud af. Skolen fik et nyt navn, nemlig Gettrup Borgerhus. Én af ildsjælene (der var mange) var malermester Alf A. Jensen. Borgerhuset bliver flittigt brugt, og da TV for nogle år siden havde en udsendelse, der hed Rutebilen, lagde køretøjet vejen om ad borgerhuset, så Danmarks befolkning kunne få et indtryk af, hvad en nedlagt skole også kan bruges til.

Klasselokalerne, der var blevet ryddet for møbler og andet inventar, kom til at stå gabende tomme i nogle år, men så fik Fyrspillene øje på dem. Teatret havde ellers haft til huse i den nedlagte lærerbolig ved Heltborg skole, men da kostumer m.m. var ved at sprænge alle rammer, blev det hele flyttet til Gettrup, hvor samlingen stadig er. Sognepræsten, Holger Laursen, har også haft fornøjelse af den nedlagte skole, idet han her som leder af Helligsø-Gettrup kirkekor har haft mange øvetimer.

Lærerboligen er et kapitel for sig. Oprindeligt var der jo to lejligheder, lærerindebolig i loftetagen og førstelærerbolig i stueetagen, men da lærerinde Sigrid Billeskov byggede hus og derfor flyttede, overtog vi lejligheden og fik på den måde den største tjenestebolig i kommunen. Efter at vi flyttede til Ydby 1976, blev underetagen indrettet til bibliotek, som naturligvis efter nogle år blev nedlagt. Loftetagen blev af vores dygtige børnehaveklasseleder, Henny Asboe,

indrettet til en drøm af et klasseværelse for de små. Efter nedlæggelsen har der været legestue i bygningen, hvilket omgivelserne stadig bærer præg af (gynger, vipper m.m.).

Der går rygter om at nedrive boligen. For forbipasserende kan det måske synes underligt, men huset, der ser så solidt ud, har sine svagheder. Det er ikke hulmurisoleret, sydgavlen har i alle årene taget vand ind, når syd- og sydvestenstormene rigtig tog fat, og varmeregnen, ja, den var ikke rar at modtage. I mine gemmer har jeg fundet overenskomst vedrørende Esso varmekonto dateret 16. september 1963, hvor man kalkulerer med et årsforbrug på 6000 liter olie!

Meget er forsvundet fra Gettrup siden 1940, men der er en ting, som det ikke er muligt at nedlægge. Da jeg som ung lærer kom til byen i halvtredserne, blev jeg modtaget meget, meget venligt. Jeg kom til at bo nabo til vaskeriet. Sønnen her havde motorcykel, og han havde benyttet sommerferien til en tur ned gennem Europa. På turen havde han taget en mængde fotos. En aften blev jeg inviteret ind for at se lysbilleder. Der var en masse fantastiske naturdías, men det flotteste billede havde han gemt til sidst – det var taget fra Gettrup kirketårn med vue ned over Helligsø med Limfjorden som baggrund. Ja, meget kan nedlægges, men områdets vidunderlige natur er forhåbentlig intakt også om hundrede år!

Henry Johansen

Født 1928. Lærer ved Gettrup skole 1956, fra 1963 som skoleleder. Gjorde senere tjeneste ved Vestervig skole indtil pensionering i 1995.